

Սրանցից առաջինը, այն է՝ Ռ. Ասմայի-
նըն արժանացել է ոսկի մեդալի վար-
ձատրութեան մանկավարժական խոր-
հրդի կողմից: Յիշեալ բոլոր նորաարտ
երկրասարգներն իրենց ուսումը շարու-
նակելու են Մոսկուայի բարձրագոյն դըպ-
րոցներում:

—2եր թղթակից պ. Լուկաս-ը նկա-
րագրելով մայիսի 5-ին տեղի ունեցած
ծխականների նիստի մանրամասնութիւն-
ները և զանազան ծխականների ճառերը,
վերաբերելով 1901 թ-ուի հաշուի շնոր-
հեան, բոլորովին չէ յիշում աւելի խո-
շոր իրողութիւնները, որոնք նիւթ մա-
տակարարեցին ատենաբաններին հաշիւը
ընենելու: Գ. Լուկաս-ը կարծես միանշանակ
ուրանում է վերադասուող յանձնարարի
գոյութիւնը, որ առաջին եղանակով ծխա-
կանների ուշադրութիւնը գործնողը յիշեալ
հաշուի սխալներէն և անճշտութիւններէն
վրայ, երբ լրջօրէն ընենելով հաշիւը, ե-
կեղեցական կայունածնեւի արդի դրու-
թիւնը և բոլոր փոփոխութիւնները կազմեց մի
ստանձին արձանագրութիւն այդ առ-
թիւ: Թեմիս սրբազան առաջնորդը ներ-
սէս արքեպիսկոպոսը մայրաքաղաքների
հայոց եկեղեցեաց կալուածների կառա-
վարութեան վերաբերեալ արհանգեւորի
§§ 88—90 յօդուածներին հիման վրայ,
նոյն եկեղեցեաց հոգաբարձու իշխան Ս.
Արամիւթ-Լազարեանի միջնորդութեամբ,
նշանակեց իշխան վերաստուգող յանձնա-
խումբը, որ բաղկացած է նախագահից
և երկու անդամներից (պ. պ. Սմբատ
Ջահադեան—նախագահ, Մ. Սահարե-
կեան և Ռ. Բանանեան—անդամներ):
Այս յանձնախումբը նշանակելը սրբազան
առաջնորդի կողմից մի շատ գեղեցիկ
նորութիւն էր մեզ համար քան իսկ տարի-
ների ընթացքում, և մեր պարբերական
մասնիկ թղթակիցները դրա վրայ պիտի
չնշտեն, և ոչ թէ ճառախօսներէն վերա-
գրէին հաշուի թերութիւնները լոյս աշ-
խարհ հանելը:

**ՄՈՍԿՈՎԱՅԻ ԵԿԵՆԵՑԻՆԵՐԻ ԾԻՍԱ-
ԿԱՆՆԵՐԻ ՄԵՏԻՍԻ Ե-Ի ԸՆԴՀԱ-
ՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ ԱՌԹԻԻ**
(նամակ խմբագրութեան)

Ձարմանքով կարգացի ևնոր-Դարա-ի
75-ըդհամարում Մոսկուայի եկեղեցիների
ծխականների սոյն մայիսի 5-ի ընդհա-

նուր ժողովին վերաբերեալ պ. Լուկաս-ի
թղթակցութեան այն կտորը, որ խոս-
ում է արժ. Էմմանուէլ ք. Նազարեանի
մասին:

Որ արժ. Էմմանուէլ քահանայի դրա-
մական պայմանները—և այն ոչ միայն
սովորութեամբ, այլ ցայտօր ևս—վերին աս-
տիճանի աննախանձելի են,—այդ շատ և
շատ ճիշտ է, սակայն ինձ վարմանում
է այն գոյնը, որ տրուել է այդ հարցին
շնորհիւ եկեղեցիների խորհրդի նախա-
գահող պ. Բ. Դասպարեանի, որը վե-
րագրել է ամեն ինչ «ժողովրդից շատե-
րի շատ անտարբերութեան»-ը: Յիշուի,
եթէ այդ դէպքում առհասարակ կարելի
է խօսել «ժողովրդի անտարբերութեան»
մասին, պէտք է միաժամանակ չնշտել
ևս, որ այդ անտարբերութիւնը պատա-
հական, որոշ անձնաւորութեան հետ
կապուած չէ, այլ իւր գերագոյն մա-
սում ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ ընդհանուր
երեւոյթ, և երբեմն հետեանք երբեք ին-
կական դրութեանը տեղեակ չլինելուն:

Այստեղ հարցն արժ. Էմմանուէլ քահ.
Նազարեանի մասին չէ, ոչ երբեք,—այլ
թէ ինչպէս է հասկանում և իրագոր-
ծում մի մայրաքաղաքի հայ գաղութը
իւր ներկայացուցչներով հանդերձ իւր
պարտաւորութիւնները դէպ իւր հոգեւոր
հովիւն առհասարակ: Արժ. Էմմանուէլ
հօրը վերաբերեալ դէպքի շնորհիւ հրա-
պարակ է ելնում Մոսկուայի գաղութի
ընդհանուր արարող: Օրինակ դեռ թար-
է: Դեռ երեկ էր որ եւ եկեղեցու սուրբ
կամարների առկ, և յաւիտեական հան-
գրտի վայրում լուում էին ամեն տեսակ,
այն, ամեն տեսակ գովեստներ մի մա-
րու հասցէին, որին կենդանութեան ժա-
մանակ ամեն կերպ աշխատեցին դուրս
վանել եկեղեցուց զրկելով նրան այն
պաշտօնից, որին նա նուիրուած էր շա-
րունակ երեսուն և հինգ տարի: Եւ այն
չնայելով ծերունագրեղ, բարոյական ան-
տանելի հարուածից գրեթէ ուժաւոր
եղած մարդու աղիւղում հառաչանքին—
«Ես ինչ եմ արել ձեզ, որ այդպէս էք
վարում իմ հետ. ծեր եմ, էհ, բարձր
դուք էլ ծերանաք»...

Խօսքս Մոսկուայի հանգուցեալ առաջ
քահանայ տէր Յարութիւն Տէր-Լուկա-
սեանի մասին է: Նա մեռաւ իսկ մենա-
կեաց, հասարակութիւնը-ժողովուրդը փա-
ռաւորապէս բացակայում էր նրա աղ-
քատիկ բնակարանից, թաղուց փառա-
մանը վաճառը, վաճառական ամենա-
չնչին օգուտներով բաւականանում է:
Այդ է պատճառը, որ վաճառականական
ասպարէզում սարթը տեղական լոյրը
ազգերի դէմ էլ մըցում է, բայց հիշա-
նքից, որոնց հետ մըցել դեռ ևս ան-
կարող է մանուֆակտուրային խոշոր և
բարդ գործերում: Չնայած որ դեռ ևս
սարթերը լուրջ գիտելիքներ չունին մեծ
վաճառականական գործեր կատարելու,
այնուամենայնիւ նրանց մէջ ևս կան
յայտնի հարուստներ և մեծ վաճառա-
կաններ, որոնք Ռուսիա և Եւրոպա են
գնում և խոշոր շրջանառութիւններ են
կատարում: Դրանց թիւը հետզհետէ
զգալի կերպով ստուալանում է ամբողջ
Թուրքաստանում, և վերջը տեղական
վաճառականութեան անհրաժեշտ գոր-
ծունեւն են հանդիսանում:

Ընդհանրապէս նկատելի է, որ սար-
թերն ամենայն կերպ հակումն են ցոյց
տալիս մանրավաճառ և վաճառական
լինելու, որովհետեւ դրա համար ծանր,
ֆիզիկական աշխատանք չէ պահանջու-
մ, որից սարթն ամենայն կերպ խոյս
է առնելու: Բաւական է, եթէ սարթը մի
երկու-երեք բուրի փող ձեռք բերեց,
իսկոյն թողնում է գործը և թէյատնե-
րում անգործ պառկում է, փող է ու-
տում, թէյ է խմում, չիլիմ է քաշում,
մի խօսքով, ինչպէս իրենք են ասում,
ըլլի է անում: Մինչև որ վերջին կո-
պէկը չծախի, նորից գործի չի կպչել:
Նոյնպէս սարթը մի քանի թէյեւտ ձեռք
բերելով՝ թողնում է նախկին ծանր

ւոր ճառերով, և ինչպիսի՝ ճառերով—
նա սուրբ էր իբրեւ մարդ, օրինակելի
էր իբրեւ պաշտօնեայ և ընկեր—լուում
էր եկեղեցու սուրբ կամարների տակ,
հանգստի վայրում և այլուր: Մոկայն
գիտէր ինչու էր լուում այդ ամենը—
որովհետեւ Յարութիւն առաջ քահանան
այս անգամ անխօս պարգեցրուած էր
մեր առաջ. նա այլևս չէր կարող դէմ
յանդիման կանգնել մեզ և, պատմելով
իւր գիտելիքները երբեմն անխօս լու-
տանքները, կարմրացնել մեր երեսները,
լիկեցնել մեր յորդաւատ փառաբանու-
թիւնները,—որովհետեւ նա այժմ կուշտ
էր և աննշուշակ ձեռք մեկնելու, մընէ
մէկի պատառա-ին ..

Ահա ինչու կարեւոր է աշխարհ շա-
նել արժ. Էմմանուէլ քահ. Նազարեանի
դէպքը ևս, մի դէպք, որը կրկին և կըր-
կին գալիս է հաստատուելու և վերական-
գանացնելու Մոսկուայի գաղութի, կրկ
նում եմ, ընդհանուր արարող: Ահա ին-
չու այդ դէպքը կրկնակի ուշադրու է և
խրատական:

Արժ. Էմմանուէլ ք. Նազարեանն ըն-
տրուում է գրեթէ միաձայն և գալիս է
Մոսկուա,—մի քաղաք, ուր նա առաջին
անգամ է ոտք դնում: Ո՛վ է նրան հան-
դիպում, ո՛վ է նրան պարգում-բացատ-
րում Մոսկուայի հոգեւոր հովիւ պաշտօ-
նական նիստ ու կացի պայմանները: Ո՛չ
որ: Անյայտացել են ժողովուրդի ներկա-
յացուցչները—քահանայական ընտրու-
թեան մասնագործի անդամները, բա-
ցակայում է եկեղեցական խորհուրդը
եւ միայն երեք օրից յետոյ իմացայ, որ
արժ. Էմմանուէլ քահանան եկել է: Իս-
կոյն շտապեցին նրա մօտ: Ստացածս
տպաւորութիւնը ծանր էր. արժ. Էմմա-
նուէլ քահանա մէն-մենակ քայլում էր
իւր սենեակում: Իմ հարցին՝ ինչու մե
նակ էք, միթէ այս երեք օրը ոչ ոք չի
արցնել ձեզ,—ստացալ պատասխան
«Գրեթէ ոչ ոք... եւ այդ տեղ շատ
երկար է: Երբ այցելում նրան իւր կարգա-
կից ընկեր արժ. Յարութիւն առաջ քա-
հանայ Գալուսեանը ևս, որը սակայն
շտապեց առաջին իսկ դիպումումս ինչ
նորիք քահանայի առաջ հետեւեալ նոր
թիւում օգտւումս-ը: «Մոսկուայում ում
որ հրաւիրում են, նա էլ միայն կտա-
րում ծէսերը»: Միանգամայն անտեղեակ
լինելով իրականութիւնից և միաժամա-
նակ հաւատարմով իւր կարգակցի խօսքին,

գործը և մանրավաճառութեամբ է զբաղ-
ւում. խնձոր, խաղող, հալվա և այլ
ընդեղէն է ծախում փողոցներում ման
ածելով, կամ մի օր և է հրապարակի առ-
կիւնում: Այսպէս Սամարաղանդի նահան-
գում 25 հոգուն մի խանութ է ընկնում,
ըստ վրձնագրութեան 1899 թ: Դրա
նով կարելի է գաղափար կազմել, թէ
սարթերը ճըքան են սիրում վաճառա-
կանութիւնը:

Ծոյլ և անհոգ են ոչ միայն քաղաքի
բնակիչները, այլ և գիւղերի: Ամեն
մի գիւղացի ունի մի կտոր գետին, ուր
պարագայում է գիւղատնտեսութեամբ,
պարտիկականութեամբ և այլն:
Երկրի կլիման անմահ է. ամենաթե-
թի աշխատանքը բնութիւնը մէկին 150
—200 աւելի է վաճառում: Հողը փա-
փուկ է և հարթ, այնպէս որ գիւղացին
մի ուղտով կամ ձիով է վար անում:
Գարը է, որ սարթերն աղբիւրով կլիմայա-
կան այսպիսի բարեյայտող պայմաններում
կամայ թէ անկամայ պիտի անհոգ դառ-
նային:

Թուրքաստանի և Բուխարայի հրաշա-
լի կլիմայի և հարուստ բուսականութեան
համար է, որ միջին դարերի մի բաւա-
րացած ասիւ է. «Սամարղանդը արեւելե-
րի դրախտն է»: Միայն այդ խօսքերը
պէտք է հասկանալ ամբողջ Թուրքաս-
տանի համար:

Բուխարայից սկսած մինչև Ցաշքենդ
և Անգլիան, երկաթուղու ուղղութեամբ,
շատ քիչ բացառութեամբ բամբակի,
բրնձի և ցորենի ցածր են:

արժ. Էմ. քահ. Նազարեանը լուի-մնչիկ
և գրեթէ անգործ նստած էր իւր սե-
նեակում,—երկար նստած... Վերջապէս
նա հարց է տալիս մի երկրին, ի միջի
այլոց ինձ հա.—«Հապա ինչու էք հրա-
ւիրել ինձ Մոսկուա. միթէ լուի հանդի-
սատես, այն էլ հեռուից, լինելու օրի-
չի ծխակատարութիւններին»: Եւ պար-
գեցի, որ Մոսկուայի ծուխը բաժանուած
չլինելով, երկու քահանաները ևս պար-
տաւոր են միաժամանակ մասնակցել ա-
մեն ծխակատարութիւններին,—աւե-
լացնելով որ երեկ մասնագործի կտմ
եկեղեցական խորհրդի անդամները կը
յայտնեն այդ իրեն պաշտօնագէտ: Ապա
քանիցս փորձեր արի համոզել արժ. Յա-
րութիւն առաջ քահ. Գալուսեանին ինք-
նաբերաբար վերջ տալ այդ աննորմալ
դրութեանը, սակայն ամեն անգամ հե-
ռանում էի ձեռնուռնայն:

Այդ տեղի ունէր անցեալ 1901 թ-ուի
մարտ ամսի սկզբին: Ապա եւ ուղեւորե-
ցի Կովկաս և վերադարձիւ նոյնմբերին
գարմանքով իմացայ, որ արժ. Էմ. ք.
Նազարեանին շինչ պաշտօնագէտ յայտ-
նուած չի և ամեն ինչ գնում է հին
կարգով. արժ. Էմմանուէլ քահանան, շատ
չլինի բացառութեամբ, միայն լուի հան-
դիսատես է լինում ծխակատարութիւն-
ներին: Նա շարունակում էր ապրել իւր
բաղ անգամ ընտանիքով չորս փոքրիկ
սենեակում (արժ. Յ. ա. ք. Գալուսեա-
նի սարկաւազ եղած ժամանակաւ փոք-
րած բնակարանը), որոնց պատերն աղ-
գէն վաղուց կարօտ էին նոր չափերի,
իսկ «սպիտակ» գոնեքն սպիտակ ներկի:
Արժ. Էմմանուէլ հօր ընտանիքի անդա-
մներից մէկը բնակարանի սղութեան պատ
ճառով գիշերում էր քաղաքի (նախա-
սենեակի) կառուած միջին սենեակում:

Եւ այդ տեղի ունէր մայրաքաղաք
Մոսկուայում, ուր հայ գաղութն ընդու-
նակութիւն ցոյց տուցեւ այնքան ճիշտ ար-
ձակելու համարեք քահանայական թեկ-
նածուկներ հրաւիրելու և հրաւիրուած-
ների բարոյական գիտական այնքան
մանրազնին օւսումնադրութեան են-
թարկելու հարցում,—այն գաղութում,
որի միւս հոգեւոր հովիւը, «անբաւական»
լինելով իւր առանց այն էլ շքեղ և ըն-
դարձակ բնակարանով, փնտռել և ստա-
ցել էր ևս աւելի շքեղ բնակարան:

Մարդ կարծում է, մտաբերելով թէ
մասնակցել է արժ. Էմ. ք. Նազարեանի

Մոսկուայի հոգեւոր հովիւ ընտրուելու
գործին:

Եւ հիտաբերբերեցի. «Սակայն միթէ
ձեռն այցելուները չեն վրդովում բնակա-
րանիդ տեսքից և սղութիւնից»:—«Այ-
սինքն կարծես վրդովում են, սակայն
կարգադրութիւն պիտի անի եկեղեցա-
կան խորհուրդը, իսկ սա ասում է, որ
արձակ բնակարան չկայ»—պատասխանեց
արժ. Էմմ. ք. Նազարեան: «Այո, արձակ է, բայց չը-
գիտեմ ինչու չեն տալիս»,—ասաց արժ.
Էմմ. ք. Նա:

Գողմնակի կերպով իմացայ, որ «չեն
տալիս, որովհետեւ քահանան չի խնդ-
րում»: Եւ այդ, ինչպէս պարզուց յիտա-
գայում, ճիշտ էր: Ուրիշ խօսքով, եկե-
ղեցական խորհուրդն սպասում էր, որ
իրեն խնդրեն, որպէս զի նեղութիւն
կրի կատարել իւր անմիջական պարտա-
ւորութիւնները մէկը:

Եւ գիմեցի մի գրութիւնով եկեղեցա-
կան խորհրդին, ուր նկարագրելով նո-
րեկ քահանայի բնակարանի «յարմարու-
թիւններ»-ը, ամօթ կարդացի գաղութին
իւր ներկայացուցչներով հանդերձ, և...
առաջ քահանայի նախկին բնակարանն
իսկոյն և իսկ տուեց արժ. Էմմ. քահ.
Նազարեանին: «Գաղթի բերძուներով ինձ
պատահեց սպա այցելել արժ. Էմմա-
նուէլ քահանային նոր բնակարան տեղա-
փոխելու օրը, և կենտրոնս թերեւ
առաջին անգամ զգացի, թէ ինչպէս ե
բախտապարտ է լինում մի աղիւն ըն-
տանիք իրեն արուած նոյն իսկ ամենա-
չնչին ծառայութեան համար»
(Վերջը միւս անգամ)

Բժ. Սիմէոն Շահ-Նազարեան

ԹՂԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ն Մ Մ Վ Ք Ր Ա Ն Մ Ի Ա Յ Ի Ց
(«Երեւոթար»-ի թղթակցութիւն)

ԳԱՐԻՁ, 7 յունիսի (հ. տ.).—Մի քա-
նի տարբեր աղբիւրներէ լուր կրհանի
մեզ, թէ Գարեգ գտնուող թուրք օւսա-
նողներու ամսականի խնդրին «աշնան»
գաւազանս թողուած է: Հակառակ
գետնատուկն եղած խոստումներուն,
հակառակ կողմակի անձնատուրութեանց
կողմէն մի քանի օւսանողներու տրուած
յոյսին, հակառակ թուրք օւսանողներու
բռնած սպառնական գիւրջին,—յայտնի

թիւը: Այսպէս

	Գրա. վերաւ.
Սիւր-Դարի նահանգը բնում է	459,000
Փեքզանի » » »	80,667
Սամարղանդի » » »	60,597
Անդը-Կասպեան երկրքը*	501,696
Սամարղանի նահանգ » » »	328,966
Քուսթաւայի խանութիւնը » » »	217,674
Խուսայի » » »	60,000

Ընդամենը 1,698,600

Այդքան տարածութեան վրայ ընդամենն
ապրում են 8,265,406 հոգի, որոնցից

Այլ	Գին
Սիւր-Դարի նահանգում	804,134 675,714
Փեքզանի » » »	863,379 107,132
Սամարղանդի » » »	472,915 384,932
Անդը-Կասպեան երկրքում	205,109 166,064
Սամարղանի նահանգում	531,263 468,744

Ընդամենը 8,265,406

Բուխարայում և Խուսայում ճիշտ վի-
ճակագրութեան բացակայութեան պատ-
ճառով թուերը ցոյց են տրուած մօտա-
ւորապէս:

(Գլխաւորապէս)

Մ. Յարութիւնեան

* Անդը-Կասպեան երկրքը քաղաքներէ-շարք
տարբեր առաջ Թուրքաստանի անկախ նահան-
գայութեան էր կազմուած: Այժմ վերջինիս
մի նահանգն է դարձած: Մինչ Թուրքաստանի
մասին խօսելով Անդը-Կասպեան երկրքը և
Խուսայի նկատի չունենք. որովհետեւ վերջին-
ներին ժողովուրդները բոլորովին առանձին են
և հոգն ու կլիման էլ այլ տեսակ:

է արդէն, թէ թուրք կառավարութիւնը
և իւր գլուխը, սուլթանը, տեղի կու-
տան սպառնալից անգիւնը, — հակառակ
թուրք ուսանողներու Պարզի մամուլին
մէջ յարուցած ազդուկին, — Արդիւ-հա-
միդ անողոր և անդրդուի մնաց. Մենք
հաստատագրեալ տեղերէ իմացանք նոյն
իսկ. թէ Կ. Պոլսոյ մէջ մի քանի անձ
նաւորութիւններ փորձեր են քրտմ-
ջատելու ի նպատակ թուրք ուսանողնե-
րու, որոնց նիւթական վիճակը բարձր-
վին արդարատեղի է, բայց սուլթանը
բոլոր այդ մասին խօսք բացողներուն
բերանը զօցեր է ընելով. «Աստուած
կըսիրքէ, այդ բանին վրայ մի խօսիք.
այդ մասին խօսելն անտեղի է...»:

Ուրիշ աղբիւրներէ մեզ յայտ է հասաւ,
թէ Եգիպտոսի խելիքին եղբայրը միջա-
մտեր է և կարողացեր է սուլթանին ի
գոյթ շարժել, որը խօստացեր է եղբը
նորէն զիջել տալ ուսանողներու առճիշտ,
բայց այդ օրէն ի վեր արդէն 5—6
շաբաթներ անցան և ուսանողները դեռ
մէկ փարս չստացան... Հիմա այլ եւս
յոյսերն են կորած. են թուրք ուսանող-
ները, մօտ երեսուն ուսանողներ (Պա-
րիզի) ամսական նման բան մը կըստա-
նային և անով, գէշ թէ լաւ, տեսակ մը
կապէին. հիմա այդ արդիւրն ալ ցա-
մաքցուաւ երեք-չորս ամիսներէ ի վեր,
որով անոնց անպակի մեծամասնութիւ-
նը, բաւի բուն նշանակութիւնը, ամե-
նայն նիւթական ինքնայնութիւնը գործը,
մի դարձանք, եթէ ըսեմ — անօթի...:

Թուրք ուսանողները չեն ուզեր Կ.
Պոլսի վերադառնալ շատ մը պատճառ-
ներու համար. նախ որովհետեւ գիտին,
թէ ինչ կըստան իրենց, երբ վերա-
դառնան — բանտ, հակադրութիւն, իրենց
մասին կապած և այլն. երկրորդ — կու-
զեն Պարիզի վկայականով վերադառնալ
Կ. Պոլս — եթէ մի օր վերադառնան
սակայն: — Այս վերջին պատճառս բացա-
տուրութեան մը կարգու է. Կ. Պոլսէն ի-
րենց հրաման եկեր է վերադառնալ և
իրենց, անկատար թողած ուսումը շա-
բաթական թրջական համալսարանին մէջ
այդ թուրք ուսանողներէն մի քանին,
իրենց հայրենիքին վրայ անհակա մը
պարծառնը ունենալով հանդերձ, կը-
կը խօստովանին, թէ Պարիզի համա-
լսարանը Կ. Պոլսին հետ բաղդատել
բաւականին չափազանցութիւն է, քիչ
մը չովնութիւն է, թէպէտ եղած են
թուրք երիտասարդները — Կ. Պոլսոյ Մէջ-
էքը Սուլթանին կամ Գոյսերական
Լիւթին (ի շալաիլի) աւարտած, ով գի-
տէ ինչպէս — որոնք Ֆրանսական թա-
րուսի ներկայացումներէն շատ վեր դա-
սած են Կ. Պոլսոյ կարագէտ խաղերը...
Երբեք կարագէտ խաղերու չորս ալ...
հատակ չէ սեր ըսածը, տասնեակ վկա-
ներ կրնան միևնոյն բանը կրկնել:

Քիչ մ'ալ ըսեմք, թէ ինչ էր ամա-
կան կոչուած բաւի, որուն ապագայ
թուրք պատմաբանները, եթէ կողմն
կատարեալ լինել, պէտք է փաստաբա-
ղիչ չէլեր յատակցեն: Ամեն ուսանող
բարեխնամ և գիտաւար և մարգարէ և
ժողովրդասէր և... ուսանողսէր
սուլթանի հրամանով պիտի ստանար,
կամ պէտք էր ստանալ, կամ ստանալու
էր ամսական 300 ֆրանք. իմացմը.
երեք հարիւր ֆրանք... Ե՛հ, այդ գու-
մարով ուսանող մը կարող էր ապրել
Պարիզի մէջ: Բայց եկէ՛ք տեսէ՛ք, որ
թուրք ուսանողներն ամսական ոչ թէ
300 ֆրանք, այլ պարզապէս 100 ֆրանք
ալ չունէին: Եւ ան ինչպէս. ամիս մը
ուղիղ 300 ֆրանք կըտրուէր իրենց.
Խա. բայց երկրորդ ամսական մը ընդու-
նելու համար սպասելու էր 2—3—4 ամիս.
այդ ժամանակամիջոցէն յետոյ նորէն
300 ֆրանք կուգար. յետոյ նորէն սպա-
սելու էր... և այսպէս շարունակաբար...
Հետևանքն այն է եղեր, որ երեք տա-
րուան մէջ մօտ տասնհինգ ամիս յե-
տամնաց դուրս է եկեր, այսինքն 15
ամիս չէ վճարուած ուսանողներու: Ահա
այս է թուրք ուսանողներու խնդիրը, որ

այսօր իւր ամենատուր վիճակին մէջ կը
գտնուի, յուսահատութիւնն ամեն կողմ
կը տիրէ և քողցածութիւնը թուրք ու-
սանողներուն բնականաբար մտեր է ար-
դէն...:

Տիօգէն Est-Ouest-ի
Միջին Ս. Դարի ընկ

ԲԱՆԱԿԱՅԱՆ

ՄԱԿԵՆՈՆԻԱ

Բիթոլիայից հեռագրում են, որ այդ
ամբողջ վիլայէթը հեղեղուած է ապս-
տամբական խմբերով: Գրադոսթոյում (Եր-
կաթուղու Սեւանիկ-Սկապէի գծի կայա-
րան) երեւցել է ապստամբների մի մեծ
խումբ, որը մեծ իրարանցում է գցել
թուրքերի մէջ: Այդ խումբը վարդա-
պետի անց է կացել մի թուրք: Հէնց
որ խմբի երեսուն իմացուցաւ, թուրք
իշխանութիւնը զօրք ուղարկեց նրա ե-
տեկից, բայց ապստամբները չքայան Պրի-
լիպի անտառներում: Խումբը վարդա-
պետի անցկացնող թուրքը ձերբակա-
լուած է:

Պրիլիպից հեռագրում են, որ խու-
զարկու թիւնները բուլղարներին տներէ մէջ
շարունակում են ինչպէս քաղաքում,
այնպէս և գիւղերում: Թուրք իշխանու-
թիւնը որոնում է գլխաւորապէս նամակ-
ներ և գէնը: Պրիլիպի բանտերը լիքն
են ձերբակալուած բուլղարներով:

Սկապէից հեռագրում են, որ Մալե-
շիկ շրջակայքում արևմտահայ ընդհարում
է տեղի ունեցել թուրք զօրքի և ապս-
տամբական խմբերից մէկի միջև: Ապս-
տամբները 5 հոգի սպանուած է և շա-
տերը վիրաւորուած են: Մալեշիկ գա-
ւառում բազմաթիւ ձերբակալութիւններ
են կատարուած:

Սեւանիկից հեռագրում են, որ իշ-
խանութիւնը հրոսում է ստացել խտրու
հետամուտ լինելու ապստամբական խմ-
բերին: Այս հրամանին աւելի են տուել
Հումայից և Սեւանից ստացուած այն
տեղեկութիւնները, թէ այդ տեղերում
երևացել են ապստամբների բազմաթիւ
փորձեր խմբեր:

Եւանիայից (հարաւային Ալբանիա)
հեռագրում են, թէ այնտեղ երեսուցել են
յուսանական ապստամբական խմբեր, որոնք
կազմուած են Յունաստանում և անցել
են թրջական հողը: Այդ խմբերը զինուած
են նոյն գէներով, ինչ որ յունաց զօր-
քերը: Սակայն, թղթակցի ասելով յոյն
ապստամբները ոչ մի աշխույթիւն չու-
նեցան և յետ են քշուած գէպի Յունաս-
տան: Նրանց անաշխույթիւնը բացատր-
ում է նրանով, որ անդակալ են անաշխ-
ութիւն հաւատ չի ընծայել նրանց:

ՀԱՐԱՆԻՍԻՆ ԱՓՐԻԿԱ

Լոնդոնի «Times» ի յատուկ թղթա-
կիցը Պրետորիայից հեռագրում է մայիսի
24-ից. «Այսօր բոլոր զօրավարները հա-
ւաքում են իրենց համար անհաշիւ քանակ
մեծ վրանի մէջ մի քանի խնդիրներ
ընկելու համար, երբ յանկարծ լորձ Գիտչե-
ները ներս մտաւ. հաշտեցնող կարճ ճառով
նա շնորհակարանք նրանց քաջագործու-
թիւնները, որոնք փառաւորել են նրանց
անունն ամբողջ աշխարհում, և բացատրեց,
թէ ամենեւին ամօթալի բան չէ թուով
զօրեղ հակառակորդին անձնատուր լի-
նելը: Եւս որ բոլոր ինչի, — աւելացրեց
նա, — կը պարծենայի իմ հայրենակից-
ներով, և յոյս ունիմ որ դուք լրջօրէն
վճով էք հաշտ ապրելու մեղ հետ և
զառնալու: Անգլիայի օրինաւոր հպատակ-
ները: Մենք պատրաստ ենք ամեն կերպ
օգնելու ձեզ: Գիտչեների ամեն մի
խօսքը թրջականից թարգմանում էր
բուլղարներին նրանց մայրենի լեզուով,
իսկ Լուի Բոթան և Դեհտը պատասխա-
նեցին ճառերով, որոնց մէջ խօստացան
նպատակ երկրի խաղաղեցման գործին,
աւելացնելով թէ իրենց համար պատիւ
են համարում, որ այդքան մի տողան-
գաւոր գնեցեալ իրենց շնորհումն է
գտնում: Այնուհետև Գիտչեները ծանո-

թացրեց բուլղարներին զինաթափ լինե-
լու գործի տեսնելիս կողմին և յա-
տարարեց, թէ զենքերը կառնուին մի-
միայն զինուորների ձեռքից: Հէնց որ
զինաթափը վերջանայ, բոլոր բուլղար-
ները կարող են վերադառնալ իրենց
տներն ու ապարկները, որտեղ կըզտեն
ուտեստի և այլ բոլոր անհրաժեշտ մթեր-
քերի տանն օրոյալ պաշար լիքնց և
իրենց ընտանիքների համար: Նրանք,
որոնք չունին իրենց սեպակաւ տները,
օժիւտ կըզտեն անգլիական բանակի-
ւում: Այն միջոցին, երբ Գիտչեները խօ-
սում էր բուլղարների հետ, փոքր-
ներում բրիտանական կառավարութեան
մունետիկները կոչում էին ա-
նում բնակիչներին, որ վերադառնան
իրենց խաղաղ գրադուներին, նմա-
նապէս կարգացում էին Հալկ-Բուլղարի
և Լուի Բոթայի նամակները, որոնց մէջ
նրանք շնորհակալութիւն էին յայտնում
զինուորներին իրենց հաւատարմութեան
յուրեղեան համար և խորհուրդ էին տալիս
նրանց, որ հնազանդուեն նօր իշխանու-
թիւններին: Երեկոյեան բոլոր պարա-
զուսները մեկնեցին դէպի իրենց բա-
նակները»:

«Daily Tel.»-ի ասելով, Գիտչեյը,
Բոթան և Դեհտը պիտի մեկնեն Եւրօպա
դրամական հանգանակութիւն անելու
այն բոլորները օգտին, որոնց տներն ու
ապարկները կործանուած են: Անգլիա-
կան կառավարութեան կողմից նրանց
օգտին յատկացւած երեսուն միլիոն
բրիւլու չափ կուտարը, ինչպէս խօստո-
ւանում են իրենց անգլիական թերթե-
րը, մի շնչին գումար է ծրարվալու
և Օրաւիթի հասարակապետութեան մէջ
տիրող աղքատութեան և անբարձրութեան
հետ համեմատած:

— Անտրիտից բրիտանական թերթե-
րին հաղորդում են, որ նախագահ Գրի-
գորը, հաշտութեան լուրն առնելուց յետոյ,
ծանր հիւանդացել է, և երկու
կայ, որ նա երկար չի ապրի: Երկու հա-
սարակապետութեանց դրժակները դեռ
են ծածանում են այն տան վրայ, որ
անգլիայում է Գրիգորը Նաւթիստում:
Անտրիտի ամեն ծայրերից ուս ցուակ-
ցական հեռագրեր է ստանում:

«Birmingham Post»-ը հաղորդում
է, որ անգլիական կառավարութիւնը
Գրիգորին և Եւրօպայում գտնուած միւս
բոլոր ներկայացուցիչներին առաջարկել
է վերադառնալ Հարաւային Աֆրիկա:
Լրագիրն ասելով, որ թէ կառավա-
րութիւնը, ի նկատի առնելով Գրիգորի
զրուիւնն ու հաւակը, չի պահանջի,
որ նա հպատակութեան երգում տայ:
Վերջին տեղեկութիւններից երկում է,
որ Գրիգորը մարտի է այդ առաջարկը
և վճել է մեղ հոլանդիայում:

— Լոնդոնից հեռագրում են, որ Յէյլ-
նում և Վերմոնտի կղզիներում գտնուող
բոլոր գերիները արդէն սկսել են վերա-
դառնալ հայրենիք: Ժանապարհածախքը
հոգում է բրիտանական կառավարութիւ-
նը: Գրիգորի փախած բոլորներին
և իրաւունք է տրուած վերադառնալու
հայրենիք: Բայց գրաւական ոչ մի նպաստ
չի տրուելու նրանց:

ՀԱՐԱՆԻՍԻՆ

ԱՆՏԻԼԵԱՆ ԿԼԶԻՆԵՐՈՒՄ

«Temps»-ի մէջ տպուած է գով. Ռիշ-
վիէի Սենտ-Մարիից (Մարտիկ) ուղար-
կած մի նամակը, որի մէջ հետևեալ կեր-
պով է նկարագրուած կղզու գրուիւնը.
«Հարաւի ժայթքումը շարունակում է
նոյն իսկ տեսքով: Դժբալ է, մարդկային
զոհեր չեն լինում այլ ևս, բայց նիւթա-
կան վնասներն ահագին են: Բոլոր գործա-
րանները դադարեցրել են աշխատանքները
գործարաններից շատերը կործանուած
են. բնակչութիւնը մեկնում է սովից:
Վերջին հինգ օրուայ ընթացքում մեզ
վրայ անդադար թափում են տաք ցիւ-
ռի քարեր: Ծառերը կործանուած են,
ցանքերը բոլոր ոչնչացած են, բնակ-
չութիւնը գաղթում է հարեան գա-

ղութիւնը: Հրախից ահագին տարածու-
թեամբ հեռու գտնուած գաղտնի ծած-
կում են մոխրով: Մոխրը ծածկել է
Սենտ Աննա գիւղը: Այլս արօտատեղ
չկայ անասունների համար. ամեն տեղ
կատարեալ անբաժութիւն է տիրում:
Այս օրերս հրախից Փորտ-ը Փրանս
թափուեցին ցիւռ ու քարեր, և այդ բա-
նը սարսափելի իրադրացում ձգեց այն-
տեղ: Փորտը դր Փրանսի համար առանձ-
նապէս երկուր կայ, որովհետեւ այդտեղ
գիտին լիշուում է, իսկ քաղաքը ծովի
մակերևոյթից բարձր է ընդամենը 30
մետր:

Ժայթքումից յետոյ Սեն-Պիէր քաղաքը
մտնողները մէկը պատմում է հետեւեալը.

«Մեր աշերի առաջ բացուեցան սար-
սափիլի տեսարաններ. — այստեղ ընկած
է մի կին գլուխ յուսահատօրէն ձեռ-
քերի մէջ առած. այնտեղ, փողոցի մէջ-
տեղ, մահը վրայ է հասել հինգ հոգու,
որոնք, ինչպէս երևում է, խօսելիս են
եղել խմբուած: Մի տան մէջ երևում էր
մի դէպ, որը պահպանել էր իւր բնա-
կան տեսքը, բայց հէնց որ ձեռք տուի,
կաշին բաժանուեց մարմնից: Մի օրը
տան մէջ — Վիկտոր Հիւգօյի փողոցում —
սեղանի մօտ նստած է մի ծերունի. մի
ջահել աղջիկ կանգնած է նրա կողքին
նրա վրին փաշած. ծերունու օտնների
մօտ մի փոքրիկ տղայ գլուխը դրել է
նրա ծնկներին, կարծես պաշտպանու-
թիւն է օրնում: Ամեն տեղ երևում են
գաղտնիք, որոնց գէմքերը վրայ քաղա-
ցել է սարսափը: Նիստ շատ են խմբե-
րը, — կարծես մարդիկ օգնութիւն էին
օրնում իրար մօտ, սարսափելի աղ-
տից առաջ հաւաքուելով միասին: Քա-
ղաքում այժմ աշխատանքն երևում է.
պէտք է հաւաքել այս դիակները, որոնք
սարսափելի հոտում են և խիստ դժուա-
րացնում են հաւաքումը: Դիակներն այր-
ում են այնտեղ, որտեղ գտնուում են,
մէկ մէկ կամ խմբով»:

ՀԵՌԱՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնդոնի լորդ-քաղաքապետից և Սիւրի
ընկերակցութիւններից շնորհաւորական
ուղերձներ ընդունելիս թագաւորը,
պատասխանելով լորդ-քաղաքապետի
ողջոյնին, ասելով շնորհակալութիւն
յայտնեց Ամենակարողին պատեհով
վերջանալու համար, մի պատեհով, որը
շատ և ծանր զոհեր տարաւ ժողովրդից,
բայց փոխարէնը զօրեղացրեց պետու-
թիւնը: Թագաւորը յիշատակեց զօրա-
բանակի սերագործութիւնները և յոյս
յայտնեց, որ նախկին հակառակորդները
կըզառնան օրինաւոր հպատակներ, և
Հարաւային Աֆրիկայի համար կըզա-
յաղաղութեան և բարօրութեան ժա-
մանակաշրջան:

— Պրետորիայից հեռագրում են յու-
նիսի 1-ից, որ մինչև այդ օրն անձ-
նատուր են եղել 15,117 բռէր, դրանց
թիւում Կապի 835 ապստամբ: Անգլային
խուզարկուների զօրքը անունով գե-
ներալ Վիլսոն-Սելիէի բռններից կազ-
մած զօրքը, որը բաղկացած է 6,000
հոգուց. պիտի արձակուի: Բոթան, Դեհտը
և Դեհտէյն առաջիկայ ամիսն մեկնում
են Եւրօպա:

— Անգլիայի գործակալութեանը հա-
ղորդում են Գերկոզօրայից մայիսի 29-ից
(յունիսի 12-ից), որ Դեհտէյն անձնա-
տուր է եղել 800 մարդով Լիխտենշտեյնի
մօտ:

— Փրանսական պատգամաւորների ժո-
ղովը մայիսի 31-ի Նիտոնի կառավարու-
թեանը վստահութիւն յայտնեց 309
ձայների մեծամասնութեամբ 117-ի դէմ.
149 պատգամաւոր ձեռնպահ մնացին.
դրանց թիւում էին բոլոր չափաւոր հա-
սարակապետականները և բոլոր ընկեր-
վարականները:

ԽԱՌՆԼՈՒՐԵՐ

Ժողովրդական ներկայացման արդին
ըը. — Գերմանիայում Օպերհայմերաւ գիւ-

ղում ժողովուրդն ամառաբար ներկա-
յացնում է Գրիստոսի շաբաթանաց շա-
բաթը, որը տեսնելու համար աշխարհի
ամեն կողմից մարդիկ են գնում: Վեր-
ջին երեք ներկայացումներին 11,000
անգլիացի, ամերիկացի ու ֆրանսացի է
ներկայ եղել: Ընդամենը մայիսի 7-ից
մինչև սեպտեմբերի 19-ը (1900 թ.)
48 ներկայացում է տրուած (միևնոյն
բանը), որին ներկայ է եղել 200,000
հոգուց ասելի. տոմս ծախուել է
1,000,000 բրիւլու: Դիւղացիք բնակա-
րանի և այլ պէտքեր հոգաւու համար
ստացել են 1/3 միլիոն շահ: Բաւարայի
երկաթուղիները մայիս և սեպտեմբեր
ամիսներում նախընթաց տարիների նոյն
ամիսներից 3 միլիոն բրիւլու ասելի ար-
դինք են ստացել:

Թագաւորի ստացած հարկը. — Անգ-
լիական ժողովուրդը շատ պահպանողա-
կան է. երբեմն այնպիսի սովորութիւն-
ներ են մնացած, որ այժմ ոչ մի իմաստ
չունին: Հետաքրքրական է թագաւորի
ստացած մի հարկը:

Լոնդոն քաղաքը պարտական է Հրոն-
չերի ճահճի և քաղաքում պայտառի
խանութ պահելու համար աւարք վճա-
րել թագաւորին: Ճահճի վերաբերմամբ
Հենրիկոս III թագաւորի օրով որոշուած
է վճարել «մի լաւ կացին և մի հասա-
րակ կացին», իսկ պայտառի խանութ
պահելու համար որոշուած է «վեց պայտ
և 61 մեխ»: Բայց քաղաքի փաստաբանը
դատարանին ներկայացնում է մի կացին
և մի կեռ դասակ, իսկ դրանց կողքին
դնում մի լաւ տաշած փայտի կտոր ու
մի խուրձ ճիպոտ: Նա դատարանում
վեր է առնում «լաւ կացինը» և մի ան-
գամից կտրում ճիպոտների խուրձը. յե-
տոյ ամենում է հասարակ կացինը, այսինքն
կեռ դասակը և երեք անգամով կտրում ճի-
պոտների խուրձը: Թագաւորին ներկայացու-
ցիւք յայտնում է, որ կացինները լաւ են
և կարելի է տուրքի փոխարէն վերցնել:
Ցետոյ նա հաշոււ է 6 պայտ ու 61
մեխը և հաստատում, որ որոշեալ տուր-
քը հատուցուած է: Այնուհետև թագա-
ւորի ներկայացուցիչը յայտնում է, թէ
թագաւորը ոչ մի տեղ զօրածարել կա-
րող չէ տուրքի տեղ առնուած իրերը, և
զրանք միւսն են յօգուտ դատարանի: Սօ-
վորաբար մեխերը վեր են առնում ներ-
կայ եղողներն ի յիշատակ:

Հաբէշների Մենիլիթ թագաւորը և
միսիօնարը. — Հնդկական միսիօնարա-
կան մի ընկերութիւն իւր անդամներից
մէկին ուղարկում է Հաբէշտան, հաւա-
տարութեան համար, ի հարկէ: Միսիօնա-
րը հէնց որ Հաբէշտանի սահմանն է
ոտը կտրում, սահմանապահ զօրքերը
ձերբակալում են նրան և երկու օր բան-
տարակալուց յետոյ ուղարկում են մայ-
րաքաղաք: Մայրաքաղաքում միսիօնարին
ներկայացնում են Մենիլիթ թագաւորին,
որ շրջապատուած էր թիկնապահ զօր-
քերով և միևնադրեալով: Մենիլիթը
խիստ ձայնով դիմում է միսիօնարին.

— Օտարական, որ երկրից ես գալիս:
— Սկանդինաւիայից, — պատասխանում
է միսիօնարը:

— Ինչո՞ւ այստեղ եկար:
— Հաբէշտանցի հրէաներին քրիստո-
նէութեան դարձնելու համար:

Միջանկեալ կերպով պիտի ասել, որ
միսիօնարները միմիայն այդ պատրուա-
կով կարող են մտնել Հաբէշտան. Հա-
կառակ դէպքում, եթէ օրէն մէկը փոր-
ձի օրթորդս հաբէշներին դարձել բերե-
լու, գլխատուելով կըպատժուի:

— Լաւ, — շարունակեց թագաւորը: —
Այստեղ գալու համար որ երկրներից
անցար:

— Աւստրիայից, Եգիպտոսից և Սուդա-<

ստիպուեց մինչոյն պատասխանը տալ, երբ Մենկելը հարցրեց, թէ ճիշդատուի ու Սո դանի մէջ էլ հրէաների ու հն թանոնների չէր հանգիպել նրանց դար ձի բերելու համար:

—Նշանակում է այդ հրէաներին ու հնթանոններին քո ծրագրից դուրս ձգ- գցելը, որպէս զի հարէշտանին հրէանե- րին դարձի բերես,—ասաց թագաւորը և իւր թիկնապահ զօրքերի զլիսաւորին դառնալով հրամայեց.—այս օտարակա- նին հսկողութեամբ մինչև մեր երկրի սահմանը պիտի հասցնել, որպէս զինքն իւր անցած՝ երկրների հրէաներին ու հնթանոններին դարձի բերի, ապա մեր հրէաներին քրիստոնէութիւն բարոգի: Գործադրե՛ք այս հրամանս:

Իմագիր հրատարակել՝
ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԱՆԸ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

**ԱՌՈՂՋԱՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ
ԱՌԱՆՅ ԵՆԴՆԵՄԻ, ԱՌԱՆՅ**

ասֆալտի տարուայ ամեն եղանակներին տան օրուայ մէջ չորացնում եմ խոնաւ տան պատերը, քան. սաժէնը 5—7 ր.: Հնարող եւ միակ վաճառող Աւետ Բա- դայեան Առաքելեանց, Թիֆլիս, Գոր- վինսկի պրոսպ., Ամիրզոյրի տուն № 42, (955) բնակարան 5. 1—1

ԳՐԱԶՆՆԵՐԻ ԸՄԵՆ ՏԵՂ

„ՕՐՈՐՈՐԻՆ“ Մ. Վ. ԼԵԲԵԴՆԻԻ

Մի բանի օրում բոլորովին ոչնչացնում է հնացած մազերը և խալերն արմա- տով հանգեցնում: Պէտք է պահանջել միայն կապալարութիւնից հաստատուած ընդ № 22473 էտիկեան ունեցող գեղը: Վաճառում է Թիֆլիսում—գեղատը- նային ապրանքների առևտրի կովկասեան ընկ. և Բագուի ու Բաթումի բաժան- մունքներում: (896) 25—3

ԿՈՋԱՌՈՒՄ

Տրում է ամառանոց վեց սե- նեակից բաղացած իւր յարմա- րութիւններով: Կարելի է վարձել և առանձին 1, 2, 3, 4 սենեակ: Հարցնել՝ Թանգույեան եկեղեցու, երէցփոխ խաչատուր Տէր-Մար- (954) գարեհանից: 2—2

Источники красоты.
Кремь НАЗИМИ.
Метаморфоза
против ВЕСНУШЕК.
Безъ этой подлины — подлины.
Продается во всех аптеках, а также в парфюм магазинах.
Главн. склады в Торгов. Дом.
И. В. СЕГАЛЬ
въ Вильнѣ и Одессѣ.

Հոյս տեսաւ
ԻՐԻՅ ՎԵՍԵԼՈՎՍԿՈՒ
„АРМЯНСКИЙ ПОЭТЪ“
Смбатъ Шахъ-Азизъ
(Հենադատական Էտիկ)
Գինն է 1 ր.
Գրքային կցած են՝ Սմատ Զահ Եփրի լուսաւալ պատկերը, «Ահսի Վախ» մի շարք կտորների և այլ օտանաւորների աուսերէն թարգմանութիւնը:
Ժանկացողները դիմում են հեղինակին հե տեկալ հասցեով: Москва, Леонтьевский пер., № 11, кв. 17, Юрию (Георгию) Алексеевичу Веселовскому. (0) 5—5

Մամուլի տակ է
ՅՈՂՀԱՆՆԵՍ ՄԱՐԻՍԵՆՆԵՐ
„ՀՕՐՈՏ-ՄՕՐՈՏ“
ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԻՐՔԸ
Գինն է 40 կոպ.
Հոտով տպագրութեան կրկնաձևով
«ՀԱՅ ԳԵՂՁՆԻՔ ԵՂՈՐՄ»-ի
Երրորդ մասը
հեղինակի մօտ և Գեղարմական ու Գովասեան գրափաճառանոցներում ծախ- ւում են:
«Երգում», վեպ. սակաւաթիւ . . . 40 կ.
«Հօրատ մօրոտ» Ա. Գիրք . . . 30 կ.
«Պատանեկան յուշեր» . . . 15 կ.
Հայ գեղջուկի Ելրոմի» Ա. մասը . 40 կ.
» » » » » 40 կ.
» » » » » 5—5

№ 4711
Каптол
„КАПТОЛЬ“
ЛУЧШАЯ ВОДА ДЛЯ ВОЛОСЪ,
ДЛЯ ОЧИЩЕНИЯ, ОСВѢЖЕНИЯ, УХИРЬЛЕНИЯ ГОЛОВНОЙ КОЖИ, ОЖИВЛЕНИЯ НЕРВОВ.
ОСОБЕННО ПРОТИВЪ ГОЛОВНОЙ ПЕРХОТИ и сопряженной съ нею ЧЕСОТЫ и ВЫПАДЕНИЯ ВОЛОСЪ.
ПРИГОТОВЛЕНА ПО УКАЗ-
ДЪ ИМПЕРАТОРСКАГО МЕДИЦИНСКАГО СЕКРЕТАРІАТА СРЕДСТВА.
ЕДИНСТВЕННЫЙ ФАБРИКАНТЪ
ФЕРД. МЮЛЛЕНСЕНЪ, ДРЕЗДЕНЪ.
ВЪ СЛАВІИ ДВѢРЯ ЕСТЬ ИМПЕРАТОРСКАГО ВѢЩЕСТВА.

== ПЕРЕЦЪ ==
ЧЕРНЫЙ И БѢЛЫЙ,
МОЛОТЫЙ, ВЪ ЖЕСТИНКАХЪ СЪ ПРОСИВАЮЩЕЙ КРЫШКОЙ, А ТАКЖЕ ВЪ ГРАНЕНЫХЪ ФЛАКОНАХЪ ДЛЯ СТОЛА, РАЗМОЛА НА ФАБРИКѢ.
Т-ва „Р. КЕЛЕРЪ И К°“ ВЪ МОСКВѢ
ИМѢЕТСЯ ВЪ ПРОДАЖѢ ВЪ ВСѢХЪ ЗНАЧИТЕЛЬНЫХЪ ТОРГОВЦЕВЪ.
Подмѣсы въ молотомъ перцѣ, —такое обычное явленіе и настольно перешли границы, что готовый молотый перецъ часто продается дешевле немолотого, цѣльнаго. Ярлыкѣ-же Т-ва Р. Келеръ и К°, какъ извѣстно всѣмъ, служатъ вѣрнымъ ручательствомъ въ неподдѣльности товара.
Равнымъ образомъ всѣ другія ПРЯНОСТИ и приправы для стола и кухни, носящія ярлыкѣ и торговую марку Т-ва, представляютъ собою лучшее изъ имѣющихся въ торговлѣ сортовъ.

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ԴՊՐՈՅԻ ՀՊԵՐԱԲԱՌՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ յունիսի 12 ին սոյն 1902 ամի, չորեքշաբթի երեկոյեան, 8 ժամին, հոգաբարձական ժողովում նշանակուած է **ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՆԴԱՐԱՆ** ԵՃՈՒՐԴ մոմալվաճառութեան. պայմանները կարելի է կարդալ հոգաբարձութեան գիրանատանում ամեն օր, բացի կիրակի և տօն օրերից, ցերեկուայ ժամը 10—1. (951) 3—2

СЕКРЕТЪ ГЛИЦЕРО-ВАЗЕЛИНОВОЕ
КРАСОТЫ МОЛОДОСТИ
А. СІУ и К° МОСКВА. 20 коп. кув.

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ ՆՈՐ ԳԻՐԳ
ՆԱՐ-ԴՈՍ
ՍՊԱՆՈՒՄԸ ԱՂԱԽԻՆ
Վ Ի Պ Ա Վ
Գինն է 30 կոպէկ
Դիմել՝ Баку, книжная торговля Буніатова, կամ Тиф- лись, ред. „Норъ-Даръ“.

ՆԵՐԱՐԿՈՒՄՆ ՄԱՏԻԿՈՅԻ
(INJECTION AU MATICO)
Գրիմո և ընկ. դեղագործների թոյլ է տրուած Ռուսիայում, Հեղուկի մէջ շահագործուած են պերուանեան Մատի- կո բոյսի յատկութիւնները, մի բոյս,որ զարմանալի կերպով բժշկում է հոնորէյից (սերմնաթափութիւն) և մի քանի տարուայ ընթացքում համաշխարհային հռչակ է ստացել: Գարձ ժամանակում բուժում է ամենազորեղ սերմնաթա- փութիւնները:
Գարիկ, 8 Rue Vivienne և զիւսուր դեղատներում:
(M)200345 43—28

ԲՐՈՒԿԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.
ՀՆԱՐՈՂՆԵՐ
„ԾԱՂԻԿՆԵՐԻ
Օ-ԴԸ-ՎՈՒՈՒՆԻ“
որի յատկութիւնը բարձր է մրցութիւնից
ԶԱՆԱԶԱՆ ՀՈՏԵՐ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ - ՆԱԹԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵ- ՌՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆՆ այսու հրաւիրում է պ.պ. փայտէրերին
ԸՆԻՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ,
որ տեղի կունենայ չորեքշաբթի, յունիսի 19-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին վարչութեան կացարանում Երևանեան հրապարակ՝ տուն խարաղանի:
ԶԲԵՂՄԱՆՅԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԸ.
1) Ծախքի նախահաշիւը և գործադարութեան նախագիծն այս տարուայ ընթացքում.
2) Վերաբնիշ յանձնաժողովի անդամների ընտրութիւնը.
3) Թիֆլիսի առևտրական նաւթաղբիւնաբերական ակցիոնեռա- կան ընկերութեան կանոնադրութեան նախագիծը վերակազմուած այժմեան ընկերութեան պայմանագրից.
4) Սի քանի փայտէրերի յայտարարութիւններն ընկերու- լեանս պայմանագրի մի քանի յօդուածների փոփոխութեան և լրացման վերաբերութեամբ:
Սրա հետ վարչութիւնս հարկ է համարում յիշեցնելու, որ 1) հաւատարմաթղթերը պէտք է ներկայացնել վարչութեանը ընդհա- նուր ժողովից ամենից ուշ՝ երեք օր առաջ, համաձայն ընկերու- լեան պայմանագրի 24 դ յօդ., 2) ժամանակաւոր քվիտացիաները կարող է փայտէրը մի ուրիշ փայտէրի անունան գրել տալ մի- միայն ընկերութեանս պայմանագրի 8-րդ յօդ. համեմատու.
Եթէ ընդհանուր ժողովը չկայանայ պայմանագրով պահան- ջուած փայտէրերի լծուի պակասութեան պատճառով, երկրորդ ընդհանուր ժողովը նշանակուած է կիրակի, յունիսի 23-ին, առա- ռօտեան ժամը 10-ին, և ժողովը կայացած կը համարուի ինչքան փայտէրեր էլ ներկայ լինին ժողովին:
(958) 3—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ
յայտարարում է ի գիտութիւն ընդհանրութեան, որ սոյն յունիսի 1-ից սկսած մինչև առանձին կարգադրութիւն լինելը պարապմունք- ները վարչութեան դիւանատանը, հաշուապահական մասում և կապ. սում սկսուած են առաւօտեան ժամը 9-ից և վերջանում են ժամը 2 ին կէսօրից յետոյ իսկ փողերի ընդունելութիւնը և յանձնումը քաղաքային կասսում կրկատարուի մինչև օրուայ ժամը 1-ը:
(957) 3—1

ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ ԳՐԱԽԱՆՈՒԹՈՒՄ
վ ա ժ ա ու ու մ ե ն
«Նամակներ առ նորապսակ ամուսինս» 80 կ.
«Առձեռն նամակներ», Ս. Գաբաճեանի 70 կ.
«Արական սեւին յատուկ խորհրդատու», պրոֆ. Ելբեկտի 40 կ.
«Գալտիլը բնութեան», Ա. Հայկունու 50 կ.
«Գրեքզմաթ երիտասարդաց», » 50 կ.
«Խաչակիր մանուկներ», Թարգմ. Վ. Մ. 20 կ.
«Տանն պատուիրան», Ս ք. Մահկեանի 50 կ.
«Գործը Առաքելոց», » 40 կ.
«Ռոտտոմ և Սալման», Գ. Բալասանի 25 կ.
«Սպանուած աղաներ», վրպակ, Նար-Գոսի 30 կ.
«Զամախու աղետը» 20 կ.
«Տիգրանի կալանաւորը», պ. Մոնոնեանի 15 կ.
«Սրաի վէրքերը» » 10 կ.
«Ինչ է երջանկութիւն», Տոյսոյի 5 կ.
«Գիլիկիա», հրատ. «Արարի» 1 ք. 25 կ.
«Գիլիկիայի», 8 քառ. մուրուեանի 15 կ.
«Եղբարի հալը» » 25 կ.
«Սրինգ հովուական», Ղ. Սղայեանի 20 կ.
«Ժպտ Սկրուլը» Դիկենսի 15 կ.
Բժ. Ա. Բուգուրեանի աշխատութիւնները 1 ք. 65 կ.
«Ողբից ըմպելիքների վնասը», Մէլիք Զահ. 10 կ.
«Ինֆուէնցա և թոքախտ» բժկ. Երծրունու 13 կ.
«Ժխախտը եւ իւր վնասը», Մէլ-Զահ. 10 կ.
«Սահակ Պարթեւ», Թովչեանի 5 կ.
«Փառաս», Բարխուդարեանի 2 ք.
«Քանաւտեղծութիւններ», Բարխուդարեանի 1 ք.
«Էմմա», վեպ. Փափագեանի 1 ք.
«Նորեկ», վեպ Բարկէնցի 70 կոպէկ.
«Պապիտանի աղջիկը», Պուշկինի 30 կ.
«Գաբոի ընտանիքը», վեպ Լուիայի 60 կ.
«Պարթէնները Պարսկաստանում», Բարաւ. 35 կ.
«Խորտակուած սէր», Տալեանի 30 կ.
«Ինչ է կանանց նպատակը» 30 կ.
«Զգաստութիւն երիտասարդներին» 20 կ.
«Զարդ Դարվին» Բ. Ս. Տէր-Գապարեանի 25 կ.
«Իրձով դատաստան» 5 կ.
Դիմել՝ Թիֆլիս, Книжный магазинъ «Гуттенбергъ», Г. Галустину Лорисъ Меликовская ул. № 11. (953) 1—1